

és igazság" Isten felé. Érzelmileg a legjobb törvényével igazít el Isten és ember felé: "Szeresd az Urat...és szeresd felebarátodat"... Akarati világunk akkor mozgatja meg, ha ráfigyelünk, hogy "Nem minden, aki ezt mondja nekem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát" (Mt 7,21). Lelki életünk hármasságát egybefogva hatalma van Jézusnak, tanításának, hívó, szellemi-lelki egyensúlyba, a lelkiismerettel kibékült emberré formálni minket.

Ma sokan megkérdézhetik, hogy mire jó ez? A reménységre, a békességre, a megelégedésre, a hitre, a szeretetre, a megbocsátásra, az igazságra, egy szóba foglalva: a boldogságra. Jézus kilenc boldogságtanítása közül mindenik lelki tartalmú. Boldogságra vágyol? Lelked boldogsága nélkül ez lehetetlen. Lelked boldogsága Jézus tanításának hatalmában van. Ezért mondhatta volna joggal: neked adatott "minden hatalom" a boldogságért. Uralkodj a mindennapokon a lélek, a lelked hatalmával, erejével, mely Jézus szellemével legyen telített. Ámen.

BELESZÜLETTÜNK AZ ISTENI POLGÁRSÁGBA

ApCsel 22,27-28

A Pál apostolról való tudósítások drámai jeleneteket pergetnek ismeretünkben. A ma felolvasott részek is egy izgalmas történet első részének záró mondatai. A valahová, valamibe való beleszületés elkötelezettségét erősíti bennünk a történet, bibliai háttérrel. Kerüljünk közelebb a történet csattanójának a megértéséhez, lássuk a filmet Pál apostolról.

Jeruzsálemben a zsidó nemzeti királyok helyett a római hatalom kihelyezett katonái őröknek a rend felett, hogy lázadás, forradalom ne legyen, hogy nehogy valamilyen nemzeti érzésből fakadóan leszakadjon a birodalomról a meghódított ország. Vigyáznak, hogy vallási és nemzeti hagyománya a leigázott népnek ne veszélyeztesse a gazdag bányák-földek jövedelmét a római császárok részére. A hozzájuk való közeledést, az elrómaisodást szívesen veszik és jutalmazták is. Még római polgárjogot is adnak, ha nem érdemekért, hát jó pénzért. Ezzel a sérthetlenség, a kiváltság jár az egész római birodalom területén. Tudják, hogy aki elhagyja nyelvét, szokását, vallását az fél szívvel és ésszel renegáttá válhat nemzete számára, ha nem önmagában, gyermekeiben, unokáiban le lehet írni a nemzeti-vallási hovatartozás nyilvántartásából. A római közömbösség csak látszat és a beolvasztásnak egyik útja. Célja az, hogy a római kivételes polgárjogot megkapottakkal nyomják el, olvasszák be a többségbe a kisebbséget. Jelképesen a vár uralja a nagyvárost.

A zsidó nép kénytelen volt túrni a másod-, harmadrendű állampolgári állapotot, hiszen kisebbség volt, a fegyver, a törvényhozás, a jog, a hatalmasok kezében volt. A hatalom rajtuk csattanó ostorát érezték valahányszor lázadásnak minősített zúgolódásaik miatt megtanították velük a kisebbség és a hatalmi többség közti különbséget. Más nem maradt a nép számára, mint utolsó mentvárak a vallás: nemzeti vallásuk. Ez szokásaikat, hagyományukat, életvitelüket, társadalmi helyzetüket meghatározta. Mózes törvénye maradt a megmaradás utolsó várának. Ennek a megtartása felett illetékesek és illetéktelenek őröködtek, nem csak az országban hanem a szétszórtságban, más népek közt élő zsidóság szórványosodó helyzetében is. Ki a törvényt megtartotta, az a vallásban jó hazafi, ki nem, az nemzetének árulója, fogalmazódott a megmaradás vaslogikája.

Jézussal lekerült a lelki-szellemi bilincs. Új fogalmat kapott a vallás, az Isten, az ember, a hit és a világ. Ennek az újnak a legelkeesebb maghintoje, követe és misszionáriusa Pál apostol volt. Nem a távolsághoz mérte küldetését. A megtértek apostolt, a hagyományhoz ragaszkodó zsidók ellenséget láttak benne. Kitűnik a történetből, melynek csak csattanóját olvastam fel.

Pál Jeruzsálembé készül. Egy alkalmi látnok-próféta megjósolja, hogy ott meg fogják kötözni. Hívei könyörögnek: "Ne menj, mert megkötöznek ott". Az elkötelezettek meggyőződésével válaszol az apostol: "Nem csak megkötöztetni, de meghalni is kész vagyok Jézus nevéért". A féltők belenyugodnak a nemfélő

hitébe: "Legyen meg az Úrnak akarata". Ezzel az oltalomlevéllel megy Pál Jeruzsálembe, s ott a templomba tér be "megtisztulni", lelkéről leüleptíteni a minden-nap-kavarta iszapot. Jakab házába ment, s ott tájékoztatta, mai fogalmunkkal "sajtótájékoztatót" tartott eredményes munkájáról, amit a pogányok és a szór-ványban élő zsidók közt végzett. Az otthoniak arról tájékoztatták Pált, hogy az a hír terjedt el róla, hogy a szórvány zsidóságot a Mózes törvényétől és az ősi zsidó szokásoktól való eltérésre buzdítja. Örvendünk annak, hogy "sok ezren vannak zsidók, kik hívőkké lettek, de buzognak a törvény mellett." Te is tégy bizonyosságot a nép előtt, hogy jó zsidó vagy, a köztünk levő és fogadalmat tett négy zsidóra költsél el egy-egy hajvágásnyit, menj velük és tisztulj meg, hogy ne lássanak a szóbeszéd szerint hitehagyottnak, nemzettagadónak. Pál a javaslat szerint cselekedett. Mikor a tisztulási hét nap lejárában volt, meglátták Pált a szórványból hazajött ázsiai zsidók és kiabálni kezdtek: "ez az az ember, aki e nép ellen, a törvény ellen és e hely - a templom - ellen tanít mindenkit, mindenütt; ezen felül még görögöket is hozott a templomba, és megfertőzte e szent helyet" ezzel. A kiabálásra "megmozdula az egész város, összecsendült a nép" megragadták Pált és kivonszolták a templomból. Meg akarták ölni. Nagy zaj lehetett, mert a híre feljutott a római ezredeshez is a várba, és úgy szólt a tudósítás, hogy "az egész Jeruzsálem felzendült". Állását és rangját látta veszélyben az ezredes, mert főben járó bűn mulasztásával marasztalhatták volna el. "Azonnal vitézeket és a századost vette maga mellé" és "lefutott" hozzájuk. Mikor a sokaság meglátta a katonákat, abbahagyta Pál apostol ütlegetését. Az ezredes először Pál megkötözésére adott parancsot, s csak azután kezdett érdeklődni, hogy kicsoda és mit cselekedett, azt hívén, hogy egy lázító egyiptomi. A tömeg egyszerre kiabálva magyarázott, miből egy szót sem értett az ezredes és parancsolta, hogy vigyék fel a megkötözött embert a várba. A tömeg gyűrődött Pál körül és egyre azt kiabálta: "Öld meg őt!" "Töröld el az ilyent, mert nem illik neki élnie". Az ezredes nem érthette a népet, mert nem ahhoz a valláshoz és néphez tartozott. Egy másik meghódított nép tagja lehetett, aki érvényesülni akarván, katonának állt, s mivel tiszt csak római állampolgár lehetett, nagy pénzért vette meg ezt a kiváltságot, világpolgárságot. Római szemszögből a tömeg nagy bűnt sejtetett, veszélyt is jelentett, s ezért megismételte a parancsot: vigyék fel a várba Pált. A lépcsőn Pál görögül szólt az ezredeshez, tisztázta magát a politikainak tűnő vád alól és kérte a parancsnokot, hogy szólhasson a halálát kiabáló néphez. Miután megkapta az engedélyt, zsidóul szólt, mint Jézus misszionáriusa a néphez. Önigazolásként elmondta a damaszki úti megtérésének a történetét, azt, hogy ő látta Jézust és beszélt is vele, ki ezt mondta neki: "Eredj el, mert én téged messze küldelek a pogányok közé." Csak eddig hallgatták némán az apostolt, ekkor kezdenek kiabálni, ordítani, köntösüket elhányni, port szórni a levegőbe felháborodásuk jeléül. Az újabb veszélyzónába való bemenetel előtt parancsot adtak a katonáknak, hogy szíjakkal kössék össze Pált, a valamilyen oknál fogva lázító foglyot, és a várban korbácsütésekkel vallassák, hogy miért haragszik rá a tömeg. Amint lekötötték, monda Pál a mellette levő századosnak: "Vajon szabad e nektek római embert, kit el nem ítélték, megostorozni?" A "többségi jog" megsértéséért megijed a többségi tag is és Pálhoz fordult: "Mondd meg nekem, te római vagy-e? Ő pedig monda: Az. És felele az ezredes: Én nagy összegért vettem meg ezt a polgárjogot. Pál pedig monda: Én pedig benne is születtem." Megijedt nem csak a vallató százados, hanem az ezredes is, mert nem egy zsidót kötöztetett meg, hanem egy római kiváltságnak örvendő többségi polgárt. Feloldozta őt a bilincseiből. Ez a történet első részének csattanója.

Sok kiemelkedő tanulsága van számunkra is a történetnek.

Pál apostollal kapcsolatban az első mindjárt az, hogy őt, a lelki, a közösségi vezetőt félti, védi és óvja gyülekezete. - Mennyien megérdemelnék és nem kapják ma lelki és szellemi vezetőink közül ezt a melléjük-állást? - Kitar amellet, amire rendelte őt sorsa, amire elkötelezte magát, aminek igazságáról meg van győződve. - Hány embernek volt már 2-3 igazsága, minden alkalommal szabad volt embert ölnie, kínozni is képes volt, és aztán mindig elfelejti múltját? - Tiltakozik az ellen, hogy ő megtagadta nemzetét, hanem hitével igazolja, mintegy megvallja azt, hogy

miért másabb a meggyőződése. - Hány ember él köztünk, ki akkor is hallgat, mikor szólania kellene, állást foglalnia, ha kell egy világgal szemben is, aki meri mutatni az ellenségnek is önmagát? Mennyivel többen lennének a páli lelkülettel, önvallomással? - Római állampolgár, de nem szégyenli azt, hogy nem a világvárosban, hanem vidéken született és büszke Gamalielre, a tanítómesterére. Hányan szégyellték azt a kis székely vagy magyar falut magukénak mondani, ahonnan származtak, gyökértépőként nagyvárosinak mondták magukat? Hányan felelték el tanítójuknak nem csak a nevét, hanem tanítását is? - Pál büszke volt rá. Hányan mondhatnák el ma Pál apostollal, hogy "Jó lelkiismerettel szolgáltam Istennek mind e mai napig"? - Mi mindenkinek szolgálunk, elveket kiszolgáltunk, de igazi Istenszolgálatról kevesen vallhatnak. Ezért szorítódik az egyetemesség felől az egyéni felé életünk, társadalmunk, egymáshoz való viszonyunk.

A tömeg, a nép hagyományörző, minden eltérésben megfontolás nélkül nemzet- és vallásárulást sejt. A nehezebb helyen, az anyaországtól elszakadt szórványban élők azok, akik a legkevésbé tűrik az elszakadást, legjobban ők ragaszkodnak az egy néphez-valláshoz való hűséghez, mint az Ázsiából való zsidók esete is mutatja. - Szórványosodó egyházi és nemzetiségi létünkben tudunk-e úgy a megmaradás kapaszkodóiba fogózni, olyan hagyományörzők lenni, mint a megmaradást azóta is példázó ázsiaiak, jeruzsálemiek? Milyen magunkra ismertető jegy az, hogy a római hatalom előtt a látszólagos igazságuk tudatában is azonnal meghunyászkodnak. - Mi hányszor voltunk így? Hatalom a tömeg, kiáltja meghallgatás nélkül az ártatlanra: öld meg! A sokaság milyen fejnélküli tudott lenni, a védtelen Pált ütlegelte. - Hányszor verték el nemcsak a port rajtunk különböző fórumokon, nyilvános helyeken? Az igazság jegyében ütötték nem keresztényi módon az Igazságot. - A néphez csak az anyanyelvén szabad szólni. Pál, habár tudott görögül, a néphez az anyanyelvén szólt. - Hányszor szóltunk idegen nyelven idegen eszméket a néphez. Az értetlenül maradás-kész magány.

A százados "hatalom alá vetett", engedelmeskedő ember. Őlj!, kötözz!, szabadon engedj!, parancsolnak neki. Ugyanakkor közvetítő Pál és az ezredes között. - Nem csak a nagyok, hanem a közvetítők követték el a legtöbb bűnt ellenünk, mert kitalálni és végrehajtani nem egy kategóriájú bűn. Ha kitalálói nem is, de mennyi végrehajtója volt az elmúlt időszakban a népbutításnak, egyházellenességnek, elnevelésnek és a lelki népirtásnak!

Az ezredes az elnyomó hatalmat jeleníti meg. Ő a felelős azért, hogy a nép túrje az igát, adózzon, csendben üljön. Ő az elnyomás megtestesítője. Nem hiszem, hogy nyugodt perce lett volna, állandóan félnie kellett, mint minden elnyomónak. Ezért is "futott", azt híve, hogy lázadás tört ki. A hatalom logikája az a parancsa is, hogy először kötözzétek meg, vigyétek a várba, ostorozzátok meg, hogy megtudjuk, miért lázad a nép. - Ki tudná megmondani, hogy hány ezer azoknak a száma, kiket megkötöztek, bebörtönöztek, megvertek, anélkül, hogy hibásak lettek volna, tudták volna, hogy miért szenvednek?

Mennyivel másabb a viselkedése, milyen hatalomnak hódoló, amikor megtudja, hogy Pál is római polgárjoggal bír. Mindjárt szóba áll vele: római vagy-e? Én nagy ősszegért vettem ezt a polgárjogot. Ezzel azt is kifejezte, hogy valamilyen polgárjogról lemondott az érvényesülésért. Eladta identitását, gyökeret szakasztott. - Istenem, mennyi gyökértépő tagja van egyházunknak, népünknek!

Beszédem végén kiemelőnek tartom Pál válaszát: "Én pedig benne is születtem", ti. a római polgárjogba. Mennyi mindent mond ez a rövid mondat. Beleszületni valamibe természetes dolog, megvenni a jogot, mennyire más jelent. Beleszületünk egy családnak a nevébe, egy egyháznak a kebelébe, egy népnek a tagjai közé. Ez a született örökség, a másik a szerzett cím, név. Az elsőt feladni árulás, a másikat megtartani nem kötelező, akkor sem, ha nagyobb kenyér, szélesebb élettér kínálkozik az előhaladásban. Az egyiknek társa a becsület, a másiknak az eredménye az önfeladás. Én nem tudom hány ember tévelygett, tántorgott e két véglet között, a becsülettel vagy a kenyérrel mérve önmagát.

Szép jelkép Pál mondása: Én benne is születtem. Mind Istentől jövünk. Ő a mi közös Atyánk. Beleszülettünk nem csak egy ország polgárjogába, sokaktól

megvonják ezt, hanem beleszülettünk Isten polgárságába is. Jézus szerint mind Isten országának polgárai lehetünk. Egyenlő joggal, de egyenlő kötelességgel is.

Ne add el ezt a polgárjogod, igyekezz istenfiúként megmaradni gondolatod, hited és cselekedeted szerint Isten polgárának. Ámen.

A JÖVENDŐ A BÉKE EMBERÉÉ, AZ ISTENFIAKÉ

Zsolt 37,37 és Mt 5,9

A Biblia két világa a béke, a békesség gondolatában találkozik a felolvasottak alapján. Jézus azzal pontosít, hogy a békességre igyekezők boldogok. Bontsuk gondolati részekre az üzenetet, hogy a morzsákból álljon elő a lélek kenyere.

Két erkölcsi fogalommal találjuk szembe először is magunkat: a feddhetetlenséggel és a becsületességgel. A feddhetetlenség nemcsak mint valóság, hanem mint szó is kiveszõben van. Vallásórák gyermekeim nem értették e szó jelentését. Az egyik magyarázata szerint olyan lehet, mint az a ház, amely évek óta fedél nélkül áll, nem tudják, nem lehet befedni, nincsen kész, lakhatatlan... Az emberre vonatkoztatva a gyermek hasonlatot, igazat kell adnunk neki. Az örök erkölcsi hibákkal élő ember befejezetlen egyéniség, a békesség és a boldogság által lakhatatlan. Az emberségben egész ember becsületes, a jézusi eszményhez mérve feddhetetlen. A becsület értékét az dönti el, hogy mihez mérjük azt. Mérhetjük zsebünkhöz, állásunkhoz, jövedelmünkhöz, előhaladásunkhoz és még sok mindenhez, de a valódi értékét nem magam szabom meg, nem a magam pillanatnyi értékelése a döntő, hanem az isteni és az egyetemes emberi értékelés. A magam értékelése szerint lehetek becsületes, ha a fennálló erkölcsi normák megítélésében nem vagyok feddhetetlen. A becsületesség és a feddhetetlenség tudata adott erőt azoknak az igazságtalanul elítélt embereknek, a kirakatperek áldozatainak a börtönövekhez és a rabmunkák végzéséhez.

Feltehetjük a kérdést, hogy miért olyan kevés a becsületes, a feddhetetlen ember világunkban? Úgy gondolom azért, mert másoknál látjuk és ügyeljük, szinte keressük az emberi tévedéseket, magunkkal szemben nem azzal a mértékkel mérünk. "Nézd" és "ügyeld", szólít fel az alapige, magadat is. Nézni és látni, ügyelni és vigyázni fogalmak között fokozati, minőségi különbség van. Összefüggnek, mint a hit és a cselekedet. A következő kétségem az, hogy a mai ember, főleg a mi szűkebb földrészünkön, lát-e vagy egyáltalán néz-e? - a közmondás szerint nem látja a fától az erdőt és az embertől az emberséget. Az erkölcsi világrendből egy Babeltornyát hordozunk magunkban. Amiből látható, kézzelfogható hasznunk nincs, arra nem nézünk, arra nem vigyázunk. Pedig az ember értékét a feddhetetlenségre való figyelés, vigyázás, nézés adja meg. Példának hozom fel a humoródalmási Mihály Jánost (1771-1836), aki királybíró, képviselő, királyi táblai ülnök, a székelykeresztúri unitárius iskola és egyház gondnoka volt. Feddhetetlensége és becsületessége révén érte el mindezeket a tisztségeket. Történt, hogy az Udvarhely vidéki katolikusok világi gondnokot akartak választani. Jelölt sok volt, de mindenkit a közismert Mihály Jánoshoz mértek, és mindenkit híjával találtak valamiben. Nekik pedig olyan gondnok kellett, mint az unitárius Mihály János. Végül megkérték, hogy vállalja el az Udvarhely vidéki katolikus megye gondnokságát. - Ha beleegyezik a főtisztelendő Kovács Miklós gyulafehérvári püspök úr - volt a válasza... És beleegyezett és megtörtént az a rendkívüli eset, hogy a katolikus megyének egy unitárius ember lett a főgondnoka. Nem azért, mert unitárius volt, vagy gazdag volt, hanem azért mert feddhetetlen és becsületes volt.

A feddhetetlenségre és a becsületességre való nézést és ügyelést a Biblia a békességért tartja fontosnak. Valóban az egyén és a világ szempontjából a legfontosabb kérdésünk a békesség. Nem az olyanféle békesség, amit mások erőltetnek az emberre, hanem a valódi békesség. Kétféle békességet különböztetünk meg. Az egyik a politikai-gazdasági békesség. Az előhaladás, az építés, a biztonság kezessége a közösségnek. A legnagyobb "átok" a békétlenség ideje, mikor ember